

ALZHEIMER AJATUKSISSA, PARKINSON PIRU SOTKEMASSA

— Minua ei saa hyvästellä kukaan, totesi kauniskasvoinen mies poistuessaan hammaslääkärin vastaanotolta, jonne Pinja asukkaan toi. Hoitokodin asukas perusteli asiaa sillä, että hyvästely on liian lopullista, sen jälkeen ei ole mitään. Hän oli toiminut metsänhoitajana ja ollut kova kala- ja metsämies. Luontoretket olivat oleellinen osa hänen elämäänsä. Sairaus, jota hän ei ollut pyytänyt, ei mukaansa tilannut, oli sotkenut kaikki suunnitelmat ja pakotti hänet hoitokotiin ja-elämään lisääntyvien vaivojen, vähentyneen voiman ja toisiaan seuraavien samanlaisten päivien seassa.

Pinja oli aloittanut työt aamulla, kun oli valoisa. Ella istui yöpuvussa pöydän päässä ja huuteli hävyttömiä.

— Mistä saisi miehen näköisen kaksijalkaisen lainaan, peiton alle piestäväksi? hän huuteli.

Ella ei ollut käynyt pesulla moneen päivään, ja uloste löytyi huoneen lattialta. Mikään Pinjan taivuttelu ei auttanut, hän sai oman osansa Ellan huolista.

— Mikäs sinulla on, kun kotoa tänne tulet, ison palkan tästä saat etkä tuota kummempaan pysty.

Pinjaa ajattelutti elämä kovasti taas, ja siksi hän jatkoi asukkaitten kanssa aamutoimia ja sai vastaansa myös lämmintä hymyä, kaunista katsetta ja sanomatonta kiitosta.

Pinjan äidin kaikki elossa olevat sisarukset sairastivat Alzheimerin tautia, ja tällä viikolla oli Janen sisko saanut saman diagnoosin. Ei passannut velloa näissä ajatuksissa, vaan elää tätä hetkeä, näissä mahdollisuuksissa, tehdä parhaansa ja jatkaa omaa pientä elämäänsä.

Pinjalla oli ihania muistoja omien lastensa kanssa eleyistä ajoista ja kivoista kommelluksista, ja nyt Pertti elämässään. Toisen varaan ei voi kuitenkaan rakentaa, on seisottava omilla jaloillaan, uskottava omaan itseensä ja elämästä selviytymiseen.

Pikkuhiljaa saavuttiin hammaslääkäreissulta hoitokotiin. Oli lämmin päivä, ja Pinja saikin houkutteluksi yhden asukkaan toisensa jälkeen ulos, pihamaalle- tai vähän kävelemään lähirantaa kohti. Hän sai kuullakseen monta valloittavaa tarinaa asukkaan lapsuudesta,

nuoruudesta ja aikuisuudesta, ja tajusi olevansa saavassa osassa.

Lounatuuli puhalsi lämpimästi, aurinko sai räystäät tippumaan. Kaikki oli läsnä, tässä ja ihan riittävän hyvin.

Kun lumityöt oli tehty ja asukkaat autettu sisälle, Pinja kuuli yhden asukkaan kaipaavan apua huoneessaan ja kiirehti askeliaan. Eelis seisoj vaatekomeronsa edessä ja koetti saada kesäpuvun takin ylleen.

— Auttaisitko? Lähdetään menemään, kirkkoon on matkaa, puheli Eelis.

Kysymykseen menopaikasta Eelis pyysi etsimään hääkutsukorttia pöydältään, lehtien väleistä ja lattialta.

Parkinson oli runnonut Eelistä, herrasmiestä, jo aikaa ja lisääntyvässä määrin oli mukana väärinkäsityksiä, luuloja, pelkoja ja pahaa oloa.

Pinja joutui kommentoimaan asiaa kenties päiväunen tuomaksi, jolloin Eeloksen ilme oli synkän surullinen, kun hän vaipui sänkyyn takaisin ja kuittasi etsimisen *antaa olla* -toteamukseen. Eikö riitä se, että vaimo kuolee, aikuisilla lapsilla on vain vähän aikaa omaiselleen, Parkinson piru heikentää liikkumista, joutuu elämään toisten avun varassa ja vielä mieli sotkee mukavasti asioita? Eelis tarvitsi nyt kuuntelijaa, tukijaa, lähellä_olijaa ja ymmärtäjää.

Työvuoro oli loppumassa, kun Pinja havaitsi tupakoivan asukkaan housuissa märkää ja sai miehen houkutelluksi wc:hen pesua ja puhtaan vaihtoa varten. Haju oli kuvottava, ja Pinja tajusi, että häntä oksettaa. Äkkiä täytyi vaihtaa ajatusta tiedon tasolle; miehellä taitaa olla virtsatieinfektio, johon tarvitaan hoitoa ja äkkiä, tai hän on juonut aivan liian vähän ja on kuivumisvaarassa. Mukavia jutellen saatiin puhdasta ja raikasta ylle perustellisen puhdistamisen jälkeen. Kalenteriin tuli merkintä virtsanäytteen otosta, raportilla korostettiin juomisen merkitystä miehen hoidossa.

Kotimatalla Pinja muisti tuoksua menneisyydestä. Hänellä oli aina ollut herkkä hajuaisti.

Muotoiltu: Fontti: Kursivoitu

ja nuorena sairaalassa käynti oli tuskaa; jo ovella tuoksuivat desinfektioaineet, jotkaja saivat aikaan tunteen pyörtymisestä. Kansakoulussa rokotuspäivä oli painajainen; Pinja hakeutui ensimmäisenä rokotettavaksi, kun puhdistusaineen haju oli tukehduttava ja hän pyörtyä kumahti komeasti. Hammaslääkärille meno sai aikaan valvotun yön, kaamean pelon vastaanoton eteisessä, jonne tuoksut tulvivat, jota lisäsi tuolissa vangittuna olemisen tunne, jalkaporan ääni ja seuraavana yönä verenvuoto poistettujen hampaitten montuista. Kun Pinja valmistui sairaanhoitajaksi ja työskenteli lasten-osastolla, oli lasten ripuli- ja oksennustaudit jokapäiväistä tuoksumailmaa. Pinja huomasi tehokkaaksi ehkäisyksi omalle pahoinvoinnille en ajatuksen sairaan lapsen hyvinvoinnista: kun lapsi sai ripuliulosteen pois suolistostaan tai oksennuksen ulos mahastaan, hänelle tuli hyvä olo ja toipuminen saattoi alkaa. Kognitiivinen ajattelu ei ollut hassumpi vaihtoehto selvitä vaikeista tilanteista ja se toimi tehokkaasti tässä.

Kotona Pinja vaihtoi juoksukengät, -housut ja -takin päälle, asetteli korvalappuradion paikalleen ja pinkaisi tielle, joka vei hänet mäntymetsän kautta järven rantaan. Radiosta kuului Yle:n klassinen, maisemissa oli nähtävissä vahva kevään eteneminen, jalat kävivätpinttelivät kilpaa keväisten kivojen ajatusten kanssa ja kaikki kulki mukana.

KEVÄÄN LÄMPIMIN PÄIVÄ

Aamu alkoi aurinkoisena ja kun päivä eteni, se toi mukanaan lämmön ja lounatuulen. Pinja houkutteli asukkaita pihamaalle ihailemaan ihmettä. Tiitu, muutama kuukausi sitten hoitokotiin muuttanut, ihana nainen suostui. Pyörätuoli aurinkoon päin, lumikola Pinjan käteen ja Tiitu kertoi ja nauroi ja kertoi. Koti oli sijainnut korkealla mäellä, jonne oli vaikeuksia jäiseen aikaan kenenkään perille päästä ja josta sai hurjat mäet alas asti järven rantaan. Tiitun tarinointi oli onnea tulvillaan, muistot mukavia ja hetkeksi häipyivät taakse yölliset valvomiset, kaatumiset ja kivut.

Reinokin kertoi haluavansa ulos. Reino oli metsien mies, jolla oli muistoissa monet Lappiin suuntautuneet matkat vaimon ja tuttavapariskunnan kanssa. Reino työnsi rollaattoria lähemmäs järven rantaan ja lupasi itselleen tyytyä tähän ja tajuta Lapin olevan saavuttamattomissa, taakse jäänyttä. Hieman hän harmitteli vaimon suhtautumista hänen

sairauteensa, ALS-tautiin. Mutta totesi myös ymmärtävänsä toisen katkeruutta. Tauti vei häntä, metsät ja tunturit eivät. Niistä oli kiva kuitenkin kertoa. Metsien mies oli runojen ja suomalaisen kaunokirjallisuuden suurkuluttaja. Pinja huomasi usein jäävänsä sanattomaksi Reinon alettua kertomisen lukemistaan kirjoista tai patikoinneistaan.

— Älä elämää pelkää, älä sen kauneutta kiellä, sanaili Reino Kaarlo Sarkian sanoin, kun Pinja avasi ulko-oven lämpimän keväisen iltapäivän kulkijalle.

Sääet jatkuivat aurinkoisina. Jäällä oli jatkuvasti hiihtämässä ihmisiä, ja Pinja **menipinteli** mukaan vapaapäivänään. Jo kaukaa hän tunnisti tuttuja; ex-kollega ja Kati hiihtivät edessä. Pinja kiirehti rinnalle ja ilahtui kuultuaan, että Kati oli ollut Salpausselän kisoja katsomassa ja lähdössä lähiaikoina Kristan kanssa Roomaan. — Petran hautajaiset olivat tulevana lauantaina, ja se vaati oman ajatuksensa ja asennoitumisensa. Aivokasvainoireet olivat alkaneet rajusti ja jatkuneet rivakasti lopettaen ystävän elämän.

— Jokohan tulisi taukoa tähän? puheli Kati.

Viisi rakasta, läheistä ja merkityksellistä ihmistä oli menehtynyt menneinä vuosina.

Pinja jatkoi matkaansa lähisaareen ja hyvästeli rakkaaksi käyneet tutut.

Tuntui hyvältä nähdä Katissa voimaa, valoa ja hänet liikkeellä. Keväämmällä tavataan ja useita kertoja.

Tauon olisi jo tapahtumista suonut Katille, mutta elämä eteni omin ehdoin.

Kati ei tiennyt tulevaa, sitä, että perhetuttava, joka sairasti etenevää vaikeaa sairautta, joka oli **tesi**-tärkeä Timpalle ja tullut sellaiseksi myös hänelle itselleen, lähtisi täältä pois kohta. Onneksi kaikkea ei aina tiedä etukäteen, onneksi on mahdollisuus elää tässä ja nyt ja nauttia siitä, mitä on pelkäämättä kaiken aikaa, mitä kaikkea otetaan pois.

Jane täytti 63-vuotta-**ja**, lopetti tupakanpolton ja sai kaverikseen tiukan yskän, joka kulki mukana päivät ja sotki yöt herättäen, valvottaen ja vaivaten. Kaikki, jotka rynkytyksen kuuluivat, kehoittivat tutkimuksiin, ja lopulta Jane suostui painostukseen. Yksityinen lääkäri teetätti tutkimuksia useilla sadoilla euroilla, ei löytänyt mitään ja aloitti antibioottikuurin. Jane totteli, ei tykännyt, muttei välittänytkään asiasta, jolle ei enempää voinut. Hänkin

odotti naisten tapaamista uuden kevään kohinassa.

TAKATALVI TUISKUTTAA

Maaliskuu mateli loppuaan, mutta kevät ei edennyt odotetulla tavalla. Lämpimien, lauhojen lounatuulien jälkeen tuuli muuttui puhuriseksi, jäähtyi jäiseksi ja sade lumiseksi, pyryttäväksi. Kevään odotus oli jäissä, talvi jatkoi omaa jo oppimaansa tapaa. Oli kylmää ja jäistä, pyrytti ja talvi talloi paikallaan.

Sorsalinnut uivat joen sulassa uomassa, lokkien kirkunaakin oli jo kuulunut. Muuttolintujen piti ottaa lisää aika; ei hyytävän jäiseen talvimaisemaan voinut lentää vielä.

Odotuksessa oli uusi kesä, uudet tapahtumat ja entiset, jo niin tutuksi tulleet kevätenteet. Lintujen äänet voi kuulla jo korvissaan, lumen sulamisen jälkeisen maan tuoksun voi jo aavistaa, etelätuulen hitaan voiman voi saada iholleen, jolloin mieli vapautuu, muuttuu kevyeksi ja helpompaa lupaavammaksi. Ei ole kiire minnekään, ei tarvitse joutua johonkin, ja pienen ihanan hetken kaikki on läsnä ja tässä, jossa on jo valohoito. *Jonain päivänä kaikki loppuu, kaikki on ohi. Tämä kiitävä hetki, elämä, on tässä, aivan käsissä, ihan kohdalla.*

TULEVAISUUTTA JA TÄTÄ PÄIVÄÄ

Pinja heräili uuteen aamuun nukuttuaan reiluta viisi tuntia. Eilen satoi lunta taukoamatta ja mMatka lähikunnan tilkkutäkkikurssille oli ajatteluttanut; tiet olivat sohjoisia, jäisiä ja pakastuista iltaa kohti. Sänkypeiton ompeleminen oli hyvällä mallilla. Pinja oli haaveillut vuosikausia sellaisen tekemisestä ja nyt "joutonomiuden" aikana se mahdollistui. Kotimatalla oli hämärää, tie sohjossa edelleen, mutta kotiin pääsi. Illalla oli kotikatsomossa hyvä elokuva kertomassa kommunisti-feministinaisesta, joka adoptoi afrikkalaisen pikkutyön ja harrasti naisporukassa kirjallisuutta.